

Grill- och badplatser

Vid Frölunda **8** finns ett grillhus och även en öppen grillplats i anslutning till badet. Här har man fina vyer ut över Mälaren som under sommarhalvåret inbjuder till bad. Du kan välja att bada från klippor eller en mindre sandstrand. Gröna udden i närheten av Kungsängens station erbjuder också bad samt grillmöjligheter. Det finns en grillplats vid naturstigen i Broängarnas naturreservat. Härifrån har du fin utsikt över en fågelrik vik. Upplands-Broleden går ner till den södra delen av den vackra Lejondalssjön där du kan svalka dig från en liten klippa. Vill du bada från brygga i Lejondalssjön rekommenderas badet vid Hällkana **9** dit leden också går. Där finns det även möjligheter att grilla.

Grillhuset i Frölunda friluftsområde

Fågelskådning

Det finns fågeltorn vid Tibbleviken och i Broängarnas naturreservat. Båda tornen är utmärkt i kartan.

Kommunikationer

Vandringsleden går nära pendeltågsstationerna Kungsängen och Bro, vilket gör det enkelt att påbörja sin vandring där. Det går också att kliva av pendeltåget i Kallhäll och gå 2,5 km till Stäketbron där Upplands-Broleden börjar eller åka buss 548 till hållplats Kajsas Hof vid Stäketbron. Man kan även ta buss 555 till hållplats Eriksbergsvägen där leden korsar Enköpingsvägen i närheten av Upplands-Bro Ryttarförening.

Parkeringsplatser

Parkeringsplatser finns på Stäksön, vid vägmuseet, Gröna udden i Kungsängen, Frölunda friluftsområde, vid Broängarna och Bro idrottsplats, Hällkana i Lejondals naturreservat, Bro centrum och vid pendeltågsstationerna. Parkeringsplatserna är utmärkt i kartan.

Anpassning för rörelsehindrade

Det finns ett grillhus som är anpassat för rörelsehindrade i Frölunda friluftsområde **8**. Där finns även en anpassad sittgrupp, ett TC sommartid och en separat parkeringsplats nere vid stranden. Ute på Stäksön är det möjligt att ta sig via vägen till det kulturhistoriskt intressanta Stäkets borg **6**. Det går också att ta sig fram på den delen av 1600-talsvägen **7** som börjar vid Dalkarlsbackens parkering. Övriga delar av Upplands-Broleden har sådana terrängförhållanden att leden inte är tillgänglig för den som använder rullstol eller har andra svårigheter att förflytta sig.

På promenad i skogen

Information om leden i fält

Förutom orange markering på träd och stolpe finns det ett antal pilar uppsatta. Det finns pilar med orange färg som berättar att leden svänger. Det finns även pilar med text och siffror som berättar hur lång en viss sträcka är. Längs leden finns 14 informationstavlor där du kan lära dig mer om natur, kultur och miljö.

Hänvisningspilar vid Dalkarlsbacken

Mer information kan du få här

Upplands Bro kommun tfn 08-581 690 00

www.upplands-bro.se

Länsstyrelsen i Stockholms län tfn 08-785 40 00

www.ab.lst.se

Produktion: Maria Elfström

Foto och illustrationer: Tomasz Pydzik (om inte annat anges)

Layout och tryck: E-PRINT, Stockholm 2008

Grundregeln i allemansrätten är att inte störa och inte förstöra.

Det innebär att du inte får skada vare sig mark, växter eller djur.

- Du som rider eller cyklar bör följa anvisade leder eller vägar där känslig mark inte kan skadas. Det är inte tillåtet att köra med motorfordon i terrängen.

- Undvik tomtmark och planteringar och var noga med att stänga grindar efter dig när du passerar genom betesmark.

- Skogens alla invånare, både människor och djur, har rätt till hemfrid. Har du hunden med dig måste du ha den under uppsikt. Under tiden 1 mars – 20 augusti, då skogens djur föder upp sina ungar, bör du ha den kopplad.

- Vill du tälta mer än en natt eller tillsammans med en större grupp måste du be markägaren om lov.

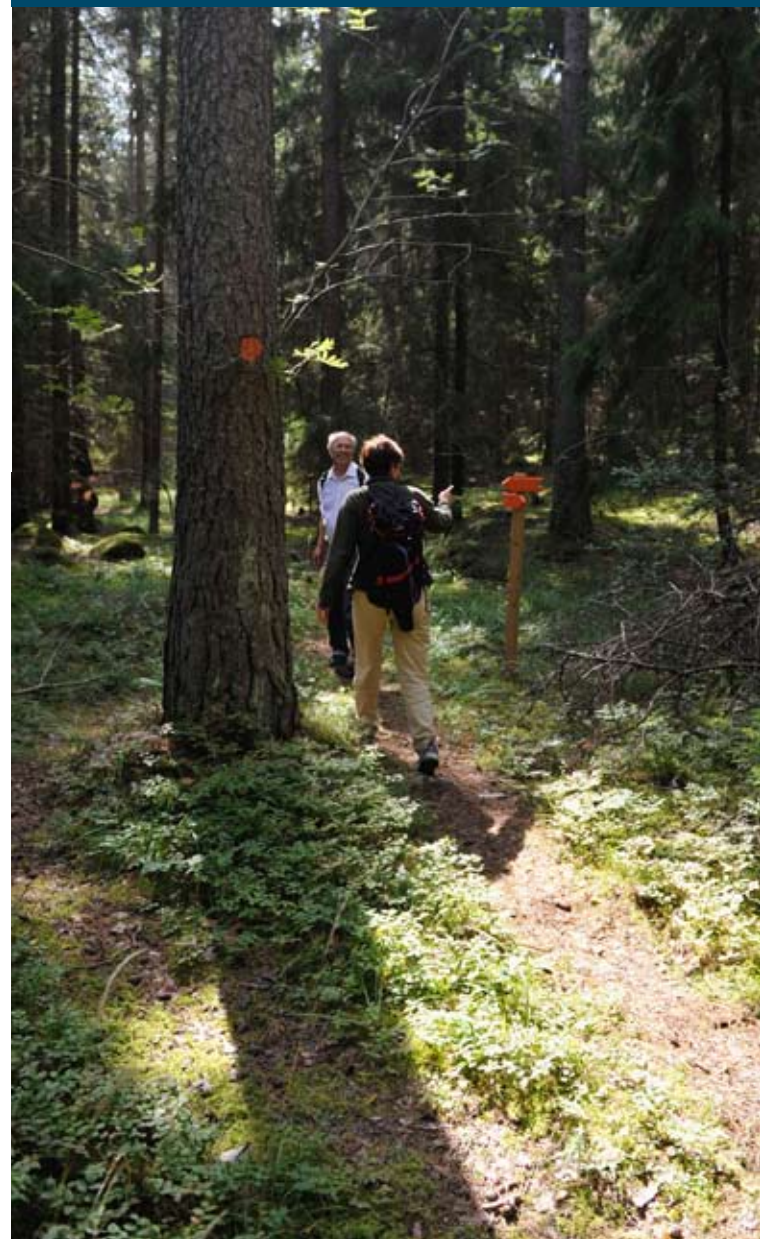
- Använd helst de iordningställda grillplatserna i området.

- Skräpa inte ner eller gör åverkan på anordnade leder och sevärigheter.

Observera att särskilda bestämmelser gäller för respektive naturreservat.

En varsam gäst är alltid välkommen tillbaka!

Välkommen till Upplands-Broleden

Hästbete på Ekbacken

Du befinner dig i ett typiskt Mälarlandskap, präglat av närheten till storstaden och av Mälarens vatten. Här möter du ett variations-rikt landskap som har mycket att erbjuda av både natur och kultur. Allt från trolska barrskogar till ljusa lövskogar, böljande sädes-fält till betade strandängar finns här att se på en relativt begränsad yta. För att skydda naturen har naturreservat bildats och för att göra området mer tillgängligt har vandrings-leden Upplands-Broleden dragits från Bro via Kungsängen till Järfällagränsen. På Lennartsnäshalvön finns ridstigar och flera små-vägar som lockar till cykling.

Upplands-Broleden

Upplands-Broleden sträcker sig genom ett varierande land-skap. Leden är totalt 29 km lång och utmärkt med orange markering på träd eller stolpe. En vandring längs leden bjuder på många fina upplevelser oavsett årstid. Goda möjligheter finns att på egen hand, efter stigar och vägar, bekanta sig mer med området, exempelvis med de vackra gårdsmiljöerna kring Öråker och Lennartsnäs. Av kartan framgår vilka områden som betas av kor eller hästar, vand-rar du med hund bör du här välja en alternativ väg. Det finns ridleder på totalt 35 km på Lennartsnäshalvön. Både ryttare och vandrare behöver visa hänsyn till varandra där ridleden och vandringsleden går på samma sträcka.

Geologi

Efter att ha varit nertryckt av inlandsisen började landet stiga upp ur havet för ca 8000 år sedan. Detta har medfört att de högst belägna delarna av området blev renspolade av vågorna och dessa marker är idag hållmarker. Berggrunden består huvudsakligen av gnejs och granit. I sluttingarna är det stenigt och slättlandet består av lerjord. Landhöjningen pågår alltjämnt med ca en halv cm per år. På Stäksön finns ett hundratal blockvallar **1**, så kallade de Geermoräner. Dessa imponerande vallar bildades i kanten av inlandsisen när den drog sig tillbaka.

Öppet jordbrukslandskap

Det bedrivs ett aktivt jordbruk i området. Här finns också nötboskap och får samt en hel del hästar. Jordbruket och djuren håller landskapet öppet och bidrar till den biologis-ka mångfalden. Många växter är beroende av beteshävdade marker för att kunna leva. På Öråkers och Aspviks marker samt på Broängarna bedrivs även bete av strandängar ända ner till vassbältet. Vid Hällkana finns vackra öppna betes-hagar som ligger vid Lejondalssjön.

Naturreservat

Leden passerar tre naturreservat med helt skilda karaktärer, från betade strandängar till urskog. Stäketskogens natur-

reservat som ligger på Stäksön är ett urskogsartat område. Broängarnas naturreservat är känt för sitt rika fågelliv. Lejondals naturreservat är ett naturskönt område med rika möjligheter till friluftsliv och bad i Lejondalssjön. Natur-reservaten är utmärkta på kartan.

Luftiga lövskogar

Ädellövträd som ek, lind, lönn och ask finns det gott om i området. Eken är ett träd som kräver mycket plats och ljus för att trivas och utvecklas. Det finns flera exempel på ekbackar som betas och där marken öppen kring ekarna. På många håll syns dock ekar inväxta i tätare skog som vittnar om att markerna tidigare har hållits öppna. Gamla lövträd är mycket viktiga för den biologiska mångfalden. Det finns många insekter som är beroende av död ved för att kunna leva och gamla håliga ekar är också bra boplatser för många fåglar.

Boken är ett annat av våra ädellövträd. Den kan inte på egen hand etablera sig så här långt norrut. En vacker plan-terad gammal bokskog **2** finns att se på Stäksön. På våren under lövsprickningstiden är bokskogen som allra vack-rast. De skira nyutslagna bladen ger ett mycket speciellt ljus som skapar en säregen stämning.

Urskogsartat område med liggande och stående gamla träd

Barrskogar

Det finns en hel del barrskogar i området. På den blockiga branten på Stäksön ovanför järnvägsbron och med vy över Mälaren och Kungsängen finns ett litet urskogsartat om-råde kallat Stäketskogen. Här finner du gamla tallar, lågor och krypgranar som klänger över mossgröna stenblock. Skogen här är upp till 300 år gammal, vilket har gynnat förekomsten av en flera ovanliga vedlevande insekter och sällsynta svampar. Det är den svårtillgängliga terrängen som räddat området från avverkningar. Det finns fina exempel på typisk hållmarkstallskog **3** på ett flertal ställen utefter leden. Där ser det ut som tallarna växer direkt på berget. Mellan bergklackarna är det granen som dominerar. Ett annat sevärt naturskogsområde som är biotopskyddat

Vy från Frölunda friluftsområde

4 finns sydost om Lejondalssjön. Här är skogen flackare och marken är täckt av gröna mossor och nedfallna gamla trädstammar. På hösten kan man här fylla sin svampkorg med trattkantareller, kremlor och riskor.

Hällmarkstallskog med renlav och ljung

Djur och fåglar

Du kan stöta på våra vanligaste däggdjur inom området. Störst chans att se är rådjur, hare och räv. Även älg före-kommer om än sparsamt. Det finns en hel del vildsvin i området. Ser du att någon bokat i jorden så det ser ut som en jordfräs gått fram så är det vildsvinen som är de skyl-diga. Vildsvinen är dock skygga djur så de är svåra att få syn på. På strandängarna i Broängarnas naturreservat har mer än 225 fågelarter observerats. Här finns även ett populärt få-geltorn med utsikt över Mälaren. Några vanliga häckande fåglar är tofsvipa, enkelbeckasin, gulärlla, och ängspip-lärka. I ohävdade strandängspartier påträffas buskskvätta, gräshoppssångare och näktergal. I vattenområdet uppehål-ler sig hägrar, trutar, mäsar, tärnor, änder, gäss och sva-nar. Chansen är stor att få se brun kärrhök, fiskgjuse och havsörn. Vid Tibbleviken finns också ett fågeltorn där man får en bra överblick över vattnet och vassen. Här kan man se många intressanta fåglar trots närheten till Kungsängen som ligger på andra sidan viken. I barrskogen häckar tofs-mes, svartmes, entita, dubbeltrast, taltrast och morkulla. Den stora förekomsten av gamla träd efter vandringsleden gynnar flera av våra hackspettsarter som större och mindre hackspett, gröngöling samt spillkråka.

Flora

Floran längs vandringsleden är variationsrik då den pas-serar flera olika naturtyper. I ädellövskogen trivs nunneört, blåsippa, vitsippa och vårlök och i barrskogen hittar du lingon, blåbär och ljung. I beteshagarna växer mandel-blom, kattfot, gullviva, backnejlika och brudbröd. Gräsen och starrarterna dominerar strandängarna. Skogsbrynen och åkerholmarna är mycket vackra under blomningstid. Där blommar slån, hägg, nypon, rönn och hagtorn. Dessa

buskar och träd med bär har stor betydelse för faunan. Du kan också hitta skogsorkidéer såsom nattviol och Jungfru Marie nycklar längs vandringsleden.

På Lennartsnäshalvön bedrivs ett aktivt jordbruk

ningar som vittnar om detta. Vid Asker låg sannolikt Len-nartsnäshalvöns första bosättning från äldre järnåldern. Här kan man idag se gravrösen från bronsåldern. Rösena hör till Mälardalens större rösen med diametrar mellan 15 och 17 meter. Vid Tuna Ödeby **5** finns lämningar av en större bosättning från vikingatiden. Av historiska källor framgår, att det redan på 1100-talet bör ha legat en försvarsanläggning på Stäketholmen. I en medeltida klosterkrönika omtalas, att Sigtuna och Stäket brändes år 1187 samt att ärkebiskopen bragtes om livet av en fiendeflotta från öster. Den som var ägare till Stäkets borg **6**, kunde effektivt kontrollera den viktiga segelleden mot Sigtuna, Uppsala och hela Upplands inland. Därför kom S:t Eriks slott, som borgen senare kallades, att spela en viktig politisk roll under medeltiden i maktkampen mel-lan kyrkan och kungen. Sten Sture d y lät riva anläggning-en år 1518, vilket var upptakten till Stockholms blodbad två år senare.

Vägmuseum 7

Vid vägmuseet på Stäksön kan man se exempel på vägar från 1600- och 1800-talet. Man får här en inblick i gamla tiders vägbyggnation och framkomlighetsproblem och detta i nära anslutning till vår tids motorväg och järnvägs-dragning. Längs vägmuseets rundslinga finns flera skyltar med mer information.

Häst som drar diligens uppför backen

Några av gårdarna i Upplands-Bro

Det öppna och kuperade odlingslandskapet på östra Len-nartsnäshalvön domineras av 1600-talsätteriet Lennartsnäs och 1700-talsherrgården Öråker. Dagens odlingslandskap med skogbevuxna moränhöjder och vägnätet stämmer till sin utsträckning väl överens med Bro häradskarta från 1860 och har på så sätt bevarat en äldre struktur. Herrgår-darna har sedan sin tillkomst i hög grad satt sin prägel på området. Idag är Lennartsnäs en välbevarad herrgårdsmiljö med en ståtlig huvudbyggnad uppförd i karljohansstil. Gården är vackert belägen i en park med arbetarbostäder och tidstypiska stora ekonomibyggnader från 1900-talets början. Öråkers herrgård uppfördes troligen i början av 1700-talet. Herrgårdsbyggnaden skall enligt uppgift ha

timrats i Finland och flyttats till Öråker. Öråker nämns i medeltida skrifter för första gången redan år 1384 (Øorakra).

Öråkers gård

Almare-Stäket är en gård med gamla anor. Slottsbyggmä-s-taren och konstnären Wihelm Boy lät uppföra en byggnad här redan på 1580-talet. Detta hus ingår än som mittparti i huvudbyggnaden. En större upprustning skedde 1799 under dåvarande ägaren greve Samuel af Ugglas. Av alla de personligheter som figurerat i herrgårdens långa his-toria presenteras här en fågelforskare och två spännande kvinnor. Ornitologen Gustaf Tengmalm arbetade som informator och forskade på ugglor. Pärlugglan hette länge Tengmalms uggla. Den första kvinnan är Magnus Julius de la Gardies dotter som år 1748 på Almare-Stäket genom-förde de berömda experimenten som visade att det gick att få fram stärkelse, puder och brännvin av potatis. Som gift hette hon Eva Ekeblad och hon blev som första kvinna invald i Kungliga vetenskapsakademin. Det skulle dröja ända till 1970-talet innan nästa kvinna blev invald. Den andra historiska kvinnan är Helena Charlotta af Ugglas. Maken Gustaf Fredrik Åkerhielm har rest det förgyllda gjutjärnsmonumentet till minne av sin döda maka på Monumentholmen **2**. Bägge var musikintresserade. De höll litterära och musikaliska salonger i sina hem i Stockholm och på Almare-Stäket. De sponsrade Stockholmsoperan och såg till att Mozarts Trollflöjten kom till Stockholm.

De Geermorän i Stäketskogen